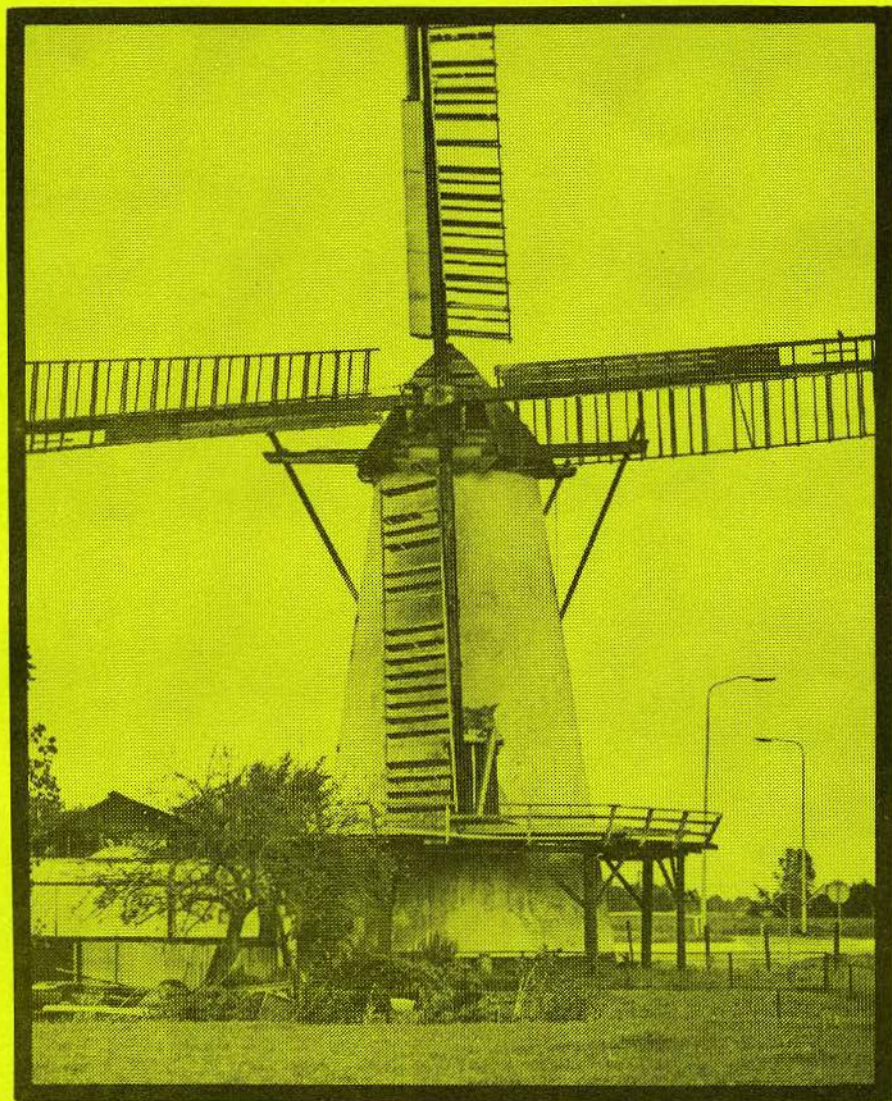

de zelfzwichter⁴⁵

1|87

BIJ DE VOORPLAAT:

U ziet een ietwat geflatteerde afbeelding van de "Olle Widde" te Ten Post, een ronde stenen korenmolen (oorspronkelijk ook als pelmolen gebouwd) met lage stelling, daterend vóór 1828.

Reizigers in de richting van Delfzijl weten dat de huidige situatie droevig, zoniet allerbelabberd is. Een uittaling van de gemeente Ten Boer in de pers:

"Raad Ten Boer heeft geen cent meer over voor behoud molen Ten Post" deed in december 1986 de gelederen opschrikken. Gelukkig valt dit wat mee. Inmiddels heeft de nieuwbakken Stichting De Groninger Molen een overeenkomst met de particuliere eigenaar H.J. Doff gesloten, dat het jaarlijkse onderhoud en conserveringsmaatregelen door haar worden overgenomen onder verantwoording van de heer Doff. En dat zal worden gepoogd de molen hoger op de urgentielijst van de te subsidiëren molens te plaatsen.

Toekomstige berichten over de "Olle Widde" zullen door ons worden gepubliceerd.

Foto: J.A. van Krimpen 1980.

Redactie:

C.E. van der Horst, Scheemda
W.O. Bakker, Harkstede
Lammert Groenewold, Zuidwolde (Gr.)
Henk Berends, Sebaldeburen

Lay-out en typewerk:

Martin en Jeannette van Doornik,
Westernieland

Druk:

Scholma Druk, Bedum

Redactie-adres:

Postbus 213, 9700 AE Groningen

Dit is het adres voor alle post, bestemd voor de Ver. Vrienden van de Groninger Molens en voorlopig van de Stichting De Groninger Molen.

'De Zelfzwichter' is het orgaan van de Vereniging en de Stichting en verschijnt in de maanden: maart, juni, september en december. Het lidmaatschap is minimaal f20,- per jaar, incl. abonnement op 'De Zelfzwichter'. Losse nummers kosten f 2,50 excl. portokosten.

IN DEZE ZELFZWICHTER:

<i>Redactioneel</i>	2
<i>Nieuws van de penningmeester</i>	2
<i>Een nieuwe Zelfzwichter</i>	3
<i>De koren- en pelmolen van Oudeschip</i>	3
<i>Jaarverslag Ver. Vrienden van de Groninger Molens</i>	6
<i>Nationale Molendag</i>	9
<i>Klaas Kornelis Stuivinga</i>	10
<i>Jaarverslag Stichting Groninger Molenvrienden</i>	13
<i>Molennieuws</i>	21
<i>Jaarvergadering 21 maart 1987</i>	24
<i>Over een molenverzameling</i>	26
<i>Nieuwe verenigings-uitgave</i>	29
<i>Vraag en Aanbod</i>	30
<i>Ons Molenwinkeltje</i>	31

de zelfzwichter

REDAKTIONEEL

Een nieuw nummer, een nieuw jaar, een nieuw begin....

Geen nieuw begin echter zonder afscheid. Naast het uitvoerige jaarverslag van onze vereniging over 1986 vindt u in ditzelfde nummer het laatste jaarverslag van de Stichting Groninger Molenvrienden. Zoals u als trouwe lezer van ons blad reeds weet, is deze stichting in z'n geheel opgegaan in de nieuwe Stichting De Groninger Molen.

Hoewel er organisatorisch dus het een en ander is veranderd, zult u als lid van onze vereniging daar niet zoveel van merken. De vereniging blijft als nooit te voren zich actief inzetten voor het molenbehoud in onze provincie en de nieuwe stichting zal zich volledig inzetten voor een goed beheer van de verworven eigendommen. Het ligt in de bedoeling dat 'De Zelfzwichter' ook de spreekbuis gaat worden van de nieuwe stichting, evenals dit het geval geweest is in het verleden.

Vanuit de redactie moeten wij ook melding maken van een afscheid. Na vele jaren trouw redaktielid te zijn geweest, heeft mevrouw E.H. Laan-Berghuis de wens te kennen gegeven met dit werk te willen stoppen.

De redactie neemt node afscheid van deze sympathieke kracht, maar heeft er wel alle begrip voor. Namens de lezers danken wij mevr. Laan voor haar inzet en wij wensen haar alle goeds voor de toekomst.

Voor het behoud van een sterk redactie-team is het nu zeer gewenst een nieuw lid aan te trekken. Wij doen gaarne een beroep op één van onze lezers; als u het leuk lijkt ons redactie-team te versterken, dan horen wij dat graag van u.

Ook iedere losse bijdrage voor 'De Zelfzwichter' juichen wij steeds toe.

C.E. van der Horst.

De sluitingstermijn voor het inzenden van uw kopij zal zijn op:

18 mei 1987.

NIEUWS VAN DE PENNINGMEESTER

Evenals voorgaande jaren treft u in deze eerste Zelfzwichter van het nieuwe jaar de acceptgirokaart aan, waarmee u de contributie kunt voldoen.

Het is mij gebleken, dat het het beste voldoet als u 'm direkt invult en op de post doet. U vangt dan twee vliegen in één klap, namelijk:

1. Uw penningmeester haalt opgelucht adem, want al deze vlotte betalingen stellen hem in staat de financiële verplichtingen van de vereniging waar te nemen en hem wordt een hoop extra werk uit handen genomen.
2. U vergeet de betaling niet en/of u hoeft niet zolang tegen de betaling op te zien door hem steeds in het huishoudboekje te plannen.

Zoals u ziet, heeft inmiddels ook onze vereniging de nieuwe acceptgiro in gebruik. De contributie is onveranderd gebleven op f 20,- per jaar. Eveneens onveranderd is de welwillendheid, waarmee u de vereniging met een extra gift

kunt verrassen. Het is door allerlei publikaties wellicht duidelijk geworden, dat al die nieuwe regelingen van het afgelopen jaar niet altijd gunstig voor onze molens uitvallen. Uw vereniging probeert waar nodig, extra steun te verlenen.

Mocht bij het verschijnen van 'De Zelfzwichter' nr. 2/87 in juni uw betaling niet binnen zijn, zal er een herinneringskaart worden meegezonden.

Met dank voor uw medewerking.

Uw penningmeester,
Lammert Groenewold.

EEN NIEUWE ZELFZWICHTER

Met ingang van heden heeft 'De Zelfzwichter' een vernieuwing ondergaan. De heer Martin van Doornik - en ook later zijn vrouw Jeannette - verzorgt sinds 1981 de lay-out en het typewerk voor ons orgaan.

Hiervoor werd tot nu toe een gebruikte schrijfmachine van het merk VENDEX 3600 benut. Meer dan twintig Zelfzwichters zagen op deze machine het levenslicht. Onlangs meldde hij dat de machine nu zijn beste tijd heeft gehad en verzocht het bestuur om vervanging. De tekstweergave was niet zo fraai meer.

Om met de tijd mee te gaan, werd gekozen voor een moderne, elektronische schrijfmachine met een z.g. margriet-letterschijf.

Wegens een voordeelaanbod van de leverancier Henk Carlier te Groningen kon het bestuur een nieuwe machine van het merk CANON AP 100 voordelig aankopen. Deze nieuwe machine kan tevens als printer in combinatie met onze computer worden gebruikt en is de aanschaf dus dubbel waard.

Dank zij de margriet-schijven is er een grote keuze mogelijk van verschillende lettersoorten. Voordien was Martin voor de cursieve ondertiteling van foto's etc. op een andere machine elders in de provincie aangewezen, wat bepaalde ongemakken met zich meebracht.

Voor 'De Zelfzwichter' is een prettig leesbare lettersoort gekozen en om het leesgemak te bevorderen, zullen de meeste pagina's in twee kolommen worden uitgevoerd.

Aldus wensen wij de lezers veel plezier met 'De Zelfzwichter' in nieuwe stijl!

DE KOREN- EN PELMOLEN VAN OUDESCHIP

door W.O. Bakker.

Oudeschip is het meest noord-oostelijk gelegen dorpje in de provincie Groningen. Het lag tegen de z.g. Middeldijk uit 1717, die tot de inpoldering van de Oostpolder in 1840, zeedijk was.

Oudeschip was voor de oorlog een redelijk bevolkt dorp, midden in uitgestrekte polders waarin boerderijen stonden en langs de Middeldijk stonden veel huizen. Even ten westen van Oudeschip was de dijk noordelijk rondgelegd rond het z.g. Eilsgat, die duidelijk ontstaan was door een dijkdoorbraak in vroeger jaren. Ten westen van het Eilsgat lag langs de dijk een rij huizen, die Koningsoord genoemd werd.

In die tijd had Oudeschip zelfs drie scholen, een café en enkele winkels.

De kleine koren- en pelmolen van Oudeschip in maart 1941. Let op de houten as en er was slechts één tussenzoomlat op de verticale wieken. Staande voor de roede molenaar Jacob Bakker.

Foto: W.O. Bakker.

In 1866 werd hier een koren- en pelmolen gebouwd, betrekkelijk klein van stuk. Vanuit onze boerderij ten noorden van Spijk gelegen, lag Oudeschip betrekkelijk dichtbij en langs de Middeldijk was je spoedig in het dorpje.

Er liep gedeeltelijk geen verharde weg langs de dijk en je moest een aantal hekken passeren.

Sinds voorjaar 1939 bezocht ik de molen regelmatig en mijn eerste foto dateert ook uit die tijd.

Molenaar was toen Jacob Bakker, die een aantal jaren terug molenaar Van der Ploeg was opgevolgd. Hij had daar bepaald geen royaal bestaan en had te zorgen voor een tamelijk groot gezin.

Zoals op de complete foto is te zien, genomen in maart 1941, had de molen een houten as en roeden met zeilhekwerk en ik schat de vlucht op ruim 18 meter. In deze betrekkelijk kleine en smalle molen lagen toch nog twee pelstenen en twee koppels maalstenen. Onderin de molen stond een oude automotor, die een koppel maalstenen op een maalstoel kon aandrijven. In tegenstelling tot de windmolen, heb ik die combinatie nooit in bedrijf gezien.

Voorjaar 1939 heeft de Fa. Bremer de molen nog van een nieuwe stelling voorzien, waartoe het dorp toen al in de kosten bijdroeg.

Helaas verliep het de 18e oktober 1941 slecht voor de molen en zijn molenaar. Malende met een harde ZW-wind, dat blijkt uit het feit dat er geen zeilen voorlag, begaf de askop het en de roeden kwamen gedeeltelijk naar beneden, echter zonder veel verdere schade te veroorzaken.

De foto van dit ongeluk is de volgende dag genomen en toont dit duidelijk. Malen was verder onmogelijk en Bakker en zijn klanten waren aangewezen op de malerij van S.A. de Weerdt te Oostende.

Op advies van molenaar L. Noordhof te Winsum, vroeg ik de Fa. Bremer wat herstel zou moeten kosten en Chr. Bremer gaf op dat voor f 1.000,- een

andere as geleverd kon worden en de molen weer maalvaardig gemaakt. De beide roeden konden weer gebruikt worden en in enig klein herstel was was ook voorzien.

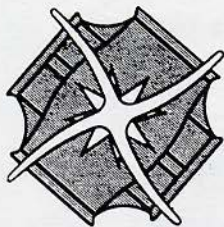
Helaas was dorp en omgeving niet bereid andermaals de helpende hand te bieden en toen werd in 1943 het geheel publiek verkocht.

Koper werd S.A. de Weerdt, die zijn molen in Oostende op 18 oktober 1932 (toevallig juist 9 jaar eerder) ook door het breken van de houten askop zijn roeden zag verliezen. In 1933 werd die molen toen gesloopt en een elektrisch gemaaltje gebouwd. De molen van Oudeschip werd in oktober 1943 geheel afgebroken en een aantal onderdelen ging naar molen "De Zwaluw" te Uithuizerpolder van J. Start. Ook deze molen heb ik meermaals bezocht en ik zal deze ook eens beschrijven.

Oudeschip was zijn enig markante punt kwijt en is sinds de Eemshavenplannen min of meer opgegeven als dorp.

De molen van Oudeschip met het vernielde wiekenkruis, gefotografeerd één dag na het ongeluk, op 19 oktober 1941.
Foto: W.O. Bakker.

JAARVERSLAG VERENIGING VRIENDEN VAN DE GRONINGER MOLENS

door C.E. van der Horst.

Het jaar 1986 is geschiedenis geworden, maar het is een jaar waar wij als vereniging met voldoening op kunnen terugzien.

Schreven wij in het jaarverslag 1985 nog over een begin van uitvoering van de herbouw van het zaag- en korenmolentje *Bovenrijge* te Ten Boer. In het verslagjaar is dit werk enorm gevorderd zodat naar wordt verwacht in januari 1987 het achtkant met de kap op de onderbouw zal kunnen worden geplaatst. De nieuwe monumentenwet is inmiddels van kracht geworden, hetgeen betekent dat monumentenbezitters zich nu rechtstreeks tot de gemeente moeten wenden. Of deze veranderingen in de praktijk zullen voldoen, moet de toekomst uitmaken.

Het aantal leden van onze vereniging bedroeg per ultimo december 1986, 659 leden (v.j. 641). Een aantal, dat gelukkig nagenoeg constant blijft, maar dat wij zo graag zouden zien uitgebreid tot een basis van 1.000 leden. In een provincie met nog 82 molens, verspreid over het gehele gebied en door het vlakke land bijna opvallend gelegen, moet dit toch meer mensen kunnen aanspreken dan de vaste kern, die ons nu onze steun geven. Niettemin zijn wij zeer dankbaar voor de financiële en dikwijls ook morele hulp van onze leden, waarbij wij extra dank willen uitspreken voor die molenvrienden, die óók nog daadwerkelijk mee helpen met de vaak drukke werkzaamheden in onze vereniging.

In het verslagjaar werden zeven bestuursvergaderingen gehouden, allen te Hoogkerk in de Consistoriekamer van de Ned. Herv. kerk aldaar.

Voor onze leden organiseerden wij weer een tweetal vergaderingen. Onze voorjaars- en algemene ledenvergadering vond plaats op 20 maart 1986 in de Groningenhallen aan de Sontweg te Groningen. Er waren 55 leden aanwezig. Als attractie werden door dhr. G. enewold dia's uit eigen vereniging zit vertoond, alsmede een film over de verplaatsing van de korenmolen *Aeolus* te Farmsum (gem. Delfzijl). Een gebeurtenis, die destijds veel publiciteit trok, omdat de kraan die het achtkant op het onderstuk moest hijsen, het begaf en de romp met donderend geraas ter aarde sloeg.

De najaarsvergadering werd ditmaal gehouden te Winsum (ieder jaar wordt hiervoor een ander gedeelte van de provincie uitgezocht) in de zaal "Ons Centrum". De belangstelling voor deze bijeenkomst was bijzonder goed; er kwamen 87 toebehoorders. Voor deze avond stond iets nieuws op het programma, namelijk de vertoning van videofilms op groot beeld van maar liefst 2 x 3,25 m met o.a. molenfilms uit Engeland en Duitsland. Hoewel het beeld door de enorme vergroting iets vervaagde, kan toch over een succes worden gesproken, dat zeker navolging verdient!

Excursie

De jaarlijkse excursie ten behoeve van leden van onze vereniging vond in 1986 plaats op 13 september. Er was een tocht georganiseerd naar Twente en ook dit jaar was de belangstelling enorm: 90 personen in twee bussen. Naast een viertal windmolens werden ook twee watermolens bezocht. Het

weer was stralend en de deelnemers enthousiast. Een geslaagde dag dus, waarvoor dank aan alle medewerkers en in het bijzonder aan de heren Groenewold en Koster, die alles hadden voorbereid.

Propaganda op beurzen

Evenals in het vorig verslagjaar heeft de tendens van minder beurs-activiteiten zich doorgezet. Toch is de vereniging actief geweest met de vertoning van dia- en film-avonden om het molenbehoud te stimuleren en aktiveren. Dit gebeurde op vrijdag 14 maart op een bijeenkomst van het 'Algemeen Nut' te Opende en op vrijdag 11 april tijdens een vergadering van de 'Vereniging Dorpsbelangen' te Schouwerzijl. Op dinsdag 29 april tenslotte waren wij actief bij de Ronde Tafel-commissie in 'Boei 12' aan het Schildmeer te Steendam.

Evenals de vorige jaren waren de heren L.H. Brink en B. Dijk de organisatoren van deze bijeenkomsten. Namens het bestuur heel hartelijk dank voor hun inzet. Het is zeker aan hun inzet te danken, dat het ledenbestand van de vereniging zich stabiliseert en niet zoals bij vele andere verenigingen een teruggang vertoont.

Andere activiteiten

De 14e Nationale Molendag op 10 mei 1986 was een eclatant succes! Er draaiden maar liefst 570 molens (v.j. 526). De Werkgroep Nationale Molendaar streeft echter nog steeds naar 6 draaiende molens en naar onze mening moet dat haalbaar zijn. Wellicht in 1987??

De 9e Molencontactdag, op 30 oktober georganiseerd door Vereniging 'De Hollandsche Molen', vond ditmaal plaats in Hoofddorp (N.H.). Door omstandigheden was het bestuur helaas niet in de gelegenheid deze bijeenkomst te bezoeken. In 1987 hopen wij weer een afgevaardigde (of meerdere) aan u te kunnen melden.

Zoals in ons verenigingsblad 'De Zelfzwichter' uitvoerig werd vermeld,

is er in het verslagjaar naarstig gewerkt door de 'Commissie-Kruize', om te komen tot een nieuwe overkoepelende 'Stichting De Groninger Molen' dit mede naar aanleiding van de opheffing van de Provinciale Groninger Molencommissie op 13 maart 1986.

Er werden in het Provinciehuis een aantal vergaderingen belegd, die door onze bestuursleden werden bijgewoond. Inmiddels is de nieuwe stichting een feit geworden en deze kan na notariële bekrachtiging in 1987 haar werkzaamheden aanvangen.

Op 11 oktober organiseerde de vereniging voor alle belangstellende leden een excursie naar de in aanbouw zijnde zaagmolen *Bovenrijge* te Ten Boer. Het aantal deelnemers was nog gering, maar naarmate de bouw vordert, verwachten wij meer belangstelling. De excursie zal zeker worden herhaald.

Molen-openingen

Ondanks de benarde financiële perikelen van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg, konden we in het verslagjaar toch getuige zijn van enkele vreugdevolle officiële openingen van gerestaureerde molens.

Het begon op 1 maart, een koude dag met krachtige oostenwind, waar de feestelijke opening plaats vond van de tussen 1983 en '85 geheel gerestaureerde korenmolen *Aeolus* te Oldehove. Het was een moeilijke reparatie, want op 30 januari 1984 stortte de stelling in en vier werknemers raakten hierbij gewond. Het werk stagneerde, maar eind 1985 vond toch de oplevering plaats. De opening werd verricht door burgemeester G. Bos, waarna er ook voor de bewoners van het dorp gelegenheid werd gegeven de molen te bezichtigen. Oldehove beschikt nu samen met de koren- en pelmolen *De Leeuw* weer over twee prachtige monumenten.

Op 19 juni 1986 was het feest in het Oldambt. De officiële opening van de verplaatste poldermolen *De Vellen* te Nieuw-Scheemda aan de Pastorieweg. Het was mooi weer en er was veel belangstelling voor deze fraaie molen, in eigendom van de Molenstichting Oldambt. De opening werd verricht

door gedeputeerde Wilpstra, die een bord aan de molen onthulde met de historische gegevens. Deze achtkante grondzeiler, die voorheen in 't Waar stond, is zeer fraai heropgericht en goed bereikbaar voor bezoekers en toeristen. Het is een bijzondere molen, want hij is in het bezit van twee vijzels, die in tijden van nood de polder van het overtollige water kan verlossen. Een prachtige molen herrees!

Film over de Groninger molenwereld

De film over de Groninger molenwereld anno nu, waarmee in het vorige verslagjaar was begonnen, vordert slechts langzaam. Moeilijkheden binnen het film-team van de E.G.D. zijn hier mee de oorzaak van. Genoemde problemen zijn inmiddels opgelost en gehoopt wordt dat in 1987 tot een voltooiing van de film kan worden overgegaan. Wij wachten rustig af, kwaliteit gaat in dit geval boven snelheid.

De Zelfzwichter

Het aan onze leden bekende tijdschrift verscheen weer vier maal per jaar. In het begin van het verslagjaar verliet de heer D.J. Tinga de redactie vanwege drukke werkzaamheden. De overige redactieleden bleven met hun vieren de zaak draaiende te houden. Dat lukte prima, maar het werd wel noodzakelijk geacht om het team weer met een vijfde man aan te vullen. Gelukkig werd hierin eind 1986 voorzien, doordat de heer W.O. Bakker bereid bleek in de redactie zitting te nemen. De heer Bakker is een bijzonder groot molendeskundige en bovendien heeft hij reeds een aantal boeken op zijn naam staan. Een prima aanwinst dus voor de huidige redactie!

De redactie bestaat momenteel uit:
C.E. van der Horst - Scheemda
Mevr. E.H. Laan-Berghuis - Groningen
H. Berends - Sebaldeburen
L. Groenewold - Zuidwolde
en W.O. Bakker - Harkstede.

De lay-out en het type-klaar maken wordt verzorgd door dhr. en mevr. Van Doornik te Westernieland en Scholma Druk te Bedum verzorgt het

drukken.

In het verslagjaar mochten wij weer veel medewerking ontvangen door het inzenden van kopij door de lezers. Wij stellen dit zeer op prijs en wij hopen dan ook van harte, om ook in het komende jaar weer het een en ander van u te mogen tegemoet zien.

Bestuurssamenstelling

In het verslagjaar waren aan de beurt van afreden de heren L.E. Buiskool en F. Graeler. Laatstgenoemde stelde zich herkiesbaar, eerstgenoemde niet. Op de jaarvergadering van 20 maart '86 werd met algemene stemmen in de vacature voorzien door verkiezing: de heer G.J. de Vries uit Scheemda. Het huidige bestuur ziet er nu als volgt uit:

T. de Jong - Hoogkerk, Voorz. ter
C.E. van der Horst - Scheemda,
Secretaris en hoofdredacteur
van 'De Zelfzwichter'
L.H. Brink - Haren, 2e secretaris
L. Groenewold - Zuidwolde (Gr.),
Penningmeester

B. Dijk - Den Ham, Technisch adviseur
J. van Dijk - Groningen, Lid
Mevr. E.H. Laan-Berghuis - Groningen, Lid
F. Graeler - Zuidhorn, Lid
L.H. Duym - Groningen, Lid
G. Koster - Peize (Dr.), Lid
G.J. de Vries - Scheemda, Lid

Dus 11 personen, waarmee het bestuur nu voltallig is.

Vrijwillige molenaars

De door onze vereniging georganiseerde voorjaarsbijeenkomst, bestemd voor de vrijwillige molenaars in onze provincie vond plaats te Hoogkerk op 18 april 1986. Dit was een bijzondere bijeenkomst, omdat er tevens bestuursleden aanwezig waren van het landelijke Gilde van Vrijwillige Molenaars. Er waren ruim 50 vrijwillige molenaars aanwezig, waaruit bleek dat deze ontmoeting een schot in de roos is geweest!

Voor de vrijwillige molenaars in opleiding werd op 18 oktober een excursie gehouden naar de provincie Gelderland. Daar werden bezocht een stan-

derdmolen, twee torenmolens, een acht-kante stellingmolen, een spinnekop en een water(rad)molen. Er waren 20 deelnemers.

De najaars-bijeenkomst werd gehouden op 15 november in de koren- en pel-molen *De Hoop* te Garsthuizen.

Voor 1987 zijn inmiddels de plannen gereed gemaakt voor een dagtocht naar Westfalen (Dld.), waar tientallen molens in de afgelopen jaren werden gerestaureerd.

In het verslagjaar waren er gelukkig ook weer een aantal geslaagde vrijwilligers. Het doet ons genoegen u de volgende namen te kunnen doorgeven: Op 5 juni 1986 slaagden op de molen *De Korenschoof* te Noordlaren de heren J.L.M. Franssen uit Noordlaren en M.A. Andriessen uit Enumatil. Het najaars-examen vond plaats op 1 oktober 1986 op de molen *Ebenhaäzer* te Enumatil en op de molen *Edens* te Winschoten. Op de eerstgenoemde molen slaagden de heren P. Bethlehem uit Enumatil, R. Brons uit Middelstum, P. de Jong uit Menaldum (Fr.), O.S. Lesman uit Grijskerk en J. Oosterhoff uit Ezinge. Te Winschoten verwierf tenslotte de heer H. Bossen uit Vlagtwedde het zo begeerde diploma. Aan allen onze hartelijke felicitaties!

Vooruitzichten 1987

In 1987 zal de nieuwe Stichting De Groninger Molen met de werkzaamheden gaan beginnen. Hoe dit allemaal gaat lopen, is niet te voorspellen en wij moeten dus afwachten. De opzet is in 1986 grondig bestudeerd en deze lijkt goed te zijn. Vanwege de bezuinigingsmaatregelen van de regering is nog steeds weinig steun te verwachten van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg. Provinciale hulp en veel particulier initiatief is dan ook nodig voor de molen-monumenten. Ook gemeentelijke steun is van het allergrootste belang! Zeer gunstig voor het gehele Nederlandse molenbestand is het feit, dat de laatste jaren het aantal molens niet meer daalt, doch constant blijft. Ondanks brand en/of andere rampen geen teruggang, doordat hier en daar nog wel eens een nieuwe molen wordt gebouwd of een restant tot volledige molen wordt gerestaureerd. In onze eigen provincie is het zaagmolentje *Bovenrijge* hier een voorbeeld van. Al vele jaren de grote wens van onze vereniging, die in 1987 wel heel dicht bij het eindresultaat zal gaan komen.

Onze vereniging ziet de nabije, maar ook de verre toekomst met alle vertrouwen tegemoet.

NATIONALE MOLENDAG 1987

Op zaterdag 9 mei 1987 is het weer de Nationale Molendag. Bij velen van u reeds als zodanig bekend. Wellicht combineerde u deze dag met een fiets-tocht langs molens. Het is immers tevens Landelijke Fietsdag. Bij voldoende wind zullen er in de provincie Groningen weer tientallen molens draaien. In ieder geval zijn ze onder alle weersomstandigheden geopend voor het publiek. Laat deze mogelijkheid om een bezoek aan de molens te brengen daarom niet voorbijgaan. Door de ANWB is er dit jaar voor het eerst een fietstocht uitgezet door het Westerkwartier, waarbij de mogelijkheid bestaat een vijftal molens te bezoeken. Gestart zal kunnen worden bij de korenmolen van Grijskerk (waarin tevens een VVV-kantoor is gevestigd). Het bijzondere aan deze route is dat het voor de poldermolen *De Eendracht* te Sebaldeburen deze dag extra feestelijk zal zijn wegens haar 100-jarig bestaan. Om 11 uur zal de vang officieel gelicht worden door de voormalige poldervoorzitter, terwijl het tevens de bedoeling is dat er een muziekkorps komt. De gehele dag is er gratis koffie en van 12.00 tot 13.30 uur kunt u er gratis pannekoeken eten.

Noteert u deze datum alvast in uw agenda of op uw kalender!!!

KLAAS KORNELIS STUIVINGA, VAN MOLENAAR TOT BOOMKWEKER

door H.A. Hachmer te Noordhorn.

In het begin van de vorige eeuw vestigde zich ene Klaas Kornelis Stuivinga als molenaar te Leens. Met behulp van archiefstukken was het mogelijk een deel van zijn leven te reconstrueren.

Klaas werd op 28 april 1793 te Middestum geboren. Zijn ouders waren Kornelis Klaassens en Grietje Berents. Op latere leeftijd kwam het gezin in Eenrum te wonen. Zijn vader werd daar molenaar. In deze plaats leerde Klaas zijn eerste vrouw Julia kennen. Julia behoorde zeker niet tot de 'minsten' in het dorp. Zij was een op 13 november 1796 te Lelens geboren dochter van Jacobus Albertus Uilkens en Gezina Havinga. Haar vader was, toen zij op 21 maart 1816 het ja-woord aan Klaas Kornelis Stuivinga gaf, predikant te Eenrum. Op latere leeftijd werd Jacobus Albertus Uilkens zelfs professor te Groningen. Klaas en Julia bleven in het eerste jaar na hun huwelijk te Eenrum wonen. Klaas heeft blijkbaar eerst bij zijn vader gewerkt, want als op 10 oktober 1817 het eerste dochtertje Gezina geboren wordt, noemt hij zich 'rogmolenaar' te Eenrum.

Twaalf juni 1818 was voor hem een belangrijke dag. Op die dag kocht hij van Wibbe Wibbes Kloosterhuis, wonende te De Klei onder Ulrum, een roggemolen met het daarbij behorende huis en het voormalige sarrieshuis plus een stuk onbehuisd heem. Dit alles gelegen aan de Molenrijge te Kloosterburen. De verkoopprijs bedroeg f 3000,-. Klaas betaalde direct f 470,50, de rest zou hij op 1 mei 1819 betalen. In het verkoopcontract werd bedongen dat de verkoper in de gemeente Kloosterburen geen andere molen zou bouwen of kopen. In dienst treden bij een andere molenaar binnen deze gemeente werd eveneens verboden.

Klaas vloog zo onder de vleugels van zijn vader vandaan en kon zelfstandig beginnen. Het blijft natuurlijk de vraag of hij vooral molenaar/eigenaar of actief molenaar was. We kunnen hem in ieder geval een echte ondernemer noemen.

Hij durfde risico's te nemen. Op 17 februari 1819 kocht hij een tweede molen, nu te Leens. Klaas Kornelis Stuivinga mocht zich met een koopprijs van f 2130,- eigenaar van de molen en het daarbij behorende huis noemen. Verkoper van dit huis en de molen was weduvrouw Grietje Annes

Een in 1917 gemaakte foto van de koren- en pelmolen "De Hoop" te Leens. Gebouwd omstreeks 1810 en afgebrand op 1 september 1918.

Archief: C.E. van der Horst.

Huizinga, geassisteerd door haar nieuwe "eheman" Fokke Jacobs Tillema, molenaar te Leens. De huur voor de grond bedroeg f 6,- per jaar, te voldoen aan de pastorie te Leens, benevens de last om voor de tijdelijke predikant zonder betaling te malen.

Het gezin Stuivinga verhuisde nu naar Leens. Hier zagen voor het eerst zoon Cornelius, geboren op 19 mei 1819 en dochter Margaretha, geboren op 14 mei 1821 het levenslicht. Hun vader mocht zich toen reeds molenaar op een gloed-nieuwe molen noemen. Op 5 oktober 1821 verkocht hij, waarschijnlijk om de lasten te verlichten, alle eigendommen gelegen aan de Molenrijge te Kloosterburen. Het oude sarrieshuis verwisselde voor f 75,- van eigenaar. Koper werd Geert Jans Oling.

De overige bezittingen te Molenrijge werden aan Luitjen Jans Barkhuis verkocht. Hij betaalde f 1600,-. Klaas schoot er zo, in drie jaar tijd, f 1325,- bij in. Zeventien jaar later verkochten de voogden van de zeven minderjarige kinderen van Luitjen Jans Barkhuis en Maria Derks Groeneveld dezelfde molen opnieuw. De koper, Freerk Lubberts van Dijken, betaalde voor de molen alléén al f 1825,-! Een prijsvergelijking is natuurlijk niet helemaal op zijn plaats. De op 31 mei 1838 verkochte molen zou een door Barkhuis nieuw gebouwde kunnen zijn, maar toch....

De komende jaren brachten Klaas Kornelis Stuivinga niet veel geluk. Op 25 juli 1823 overleed, waarschijnlijk tengevolge van een miskraam, zijn vrouw ~~na~~ Johanna Uilkens. Een jaar daarna, op 21 september 1824, zijn dochttertje Margaretha. Op 7 april 1827 werd de inventaris opgemaakt van de boedel van Klaas Kornelis Stuivinga en wijlen Julia Johanna Uilkens. We komen nogal wat bijzondere dingen tegen in deze inventaris. Wat te denken van een camera obscura, een verrekijker, een kast met boeken, een dambord, vijf landkaarten en zelfs een zonnewijzer in de tuin. Klaas had blijkbaar een brede belangstelling. Zijn bezittingen waren overigens vrij groot. Het gouden oorijzer van zijn

vrouw werd toendertijd op f 103,40 geschat. Klaas had daartegen ook forse schulden. Er stonden twee leningen van f 1300,-, twee van f 500,-, één van f 591,- en nog één van f 100,- uit. Deze schulden zijn wel te verklaren. De aankoop van twee molens, het opnieuw opbouwen van de ene, en het met verlies verkopen van de andere, zal hier zeker debet aan zijn geweest. De molen te Leens komen we eveneens in de inventaris tegen. Hierin lag vier mud gort met een waarde van f 28,- opgeslagen. Op zolder van zijn eigen huis bewaarde hij nog eens tien mud gerst met een waarde van f 35,-. Klaas hield zich, naast het werk op de molen, bezig met het houden van bijen en varkens. Hij bezat vier korven met bijen en hield twee varkens in een schuur. Er lag zelfs een siertuintje voor zijn huis. Hier bevonden zich twintig bloemstokken, een bankje en de reeds genoemde zonnewijzer met pedestaal.

Bovengenoemde inventaris was nodig, omdat Klaas op 30 april 1827 opnieuw in het huwelijksbootje stapte. De gelukkige was nu Korneliske Pieters Abbring, een 20-jarige dochter van Hilje Jacobs Vonk, "landbouwerse" te Zuurdijk en de toen reeds overleden Pieter Jeltens Abbring. Korneliske verschildte maar liefst dertien jaar in leeftijd met Klaas. Zulke grote leeftijdsverschillen kwamen vroeger meer voor dan nu. Heel wat huwelijken werden van te voren door de ouders geregeld. Leeftijdsverschil speelde dan niet zo'n grote rol, afkomst wel. Uit dit huwelijk werden zeven kinderen geboren, te weten: Hillegien, Pieter, Bernhard, Helke, Grietje en Barbara. Toen Klaas overleed, was zijn vrouw nog in verwachting van hem.

Ten tijde van dit huwelijk besloot Klaas zijn oude baan vaarwel te zeggen. Op 18 maart 1843 kocht hij van jonkheer Edzard Tjarda van Starkenborgh Stachouwer tot Wehe-den Hoorn, de borgstede en tuin van de voormalige, thans geamoveerde Weerborg" te Wehe-den Hoorn. De koopsom bedroeg f 600,-. Op deze grond liet hij een nieuwe boerderij bouwen, "Borgweer" genaamd.

*De door Klaas Stuivinga in 1843 gebouwde boerderij "Borgweer" te Wehe-den Hoorn.
Foto: H.A. Hachmer.*

Bij deze boerderij behoorde in totaal 1 bunder, 16 roeden en 20 ellen land. Hierop begon hij een boomkwekerij.

Lang is hij niet boomkweker geweest. Op 18 november 1847 overleed hij te Wehe-den Hoorn. Zijn laatste dagen had hij op het ziekbed gesleten. Zijn erfgenamen moesten aan medicum Beekhuis te Leens f 86,50 betalen voor geleverde medicamenten. Veel hebben deze medicamenten niet geholpen.... De notaris stelde de dato 1 februari 1848 een nieuwe inventarislijst samen. Deze lijst is aanzienlijk kleiner dan die van 7 april 1827. Er komen ook minder dure stukken op voor. Daar

staat echter tegenover dat de schuldenlast was teruggelopen. Er stond nog maar één hypotheek à raison de f 1300,- uit. De Weerborg werd op 15 februari 1848 verkocht aan Freek de Vries, deurwaarder en landeigenaar te Obergum. Hij betaalde f 1450,-.

De door Klaas Kornelis Stuivinga gebouwde Weerborg, nu "Borgweer" geheten, bestaat nog steeds. We kunnen hem vinden aan de oude weg van Leens naar Wehe-den Hoorn. De bouwstijl getuigt zeker van rijkdom. Als de muren van dit huis konden spreken, dan kwamen we heel wat meer te weten. Bronnen vertellen veel, maar niet alles!

JAARVERSLAG

STICHTING GRONINGER MOLENVRIENDEN

door B. Jongsma.

Bestuurssamenstelling:

De samenstelling van het bestuur bleef als volgt:

T. de Jong, Hoogkerk:	<i>Voorzitter</i>
B. Jongsma, Groningen:	<i>1e secretaris</i>
J. van Dijk, Groningen:	<i>Penningmeester</i>
B. Dijk, Aduard:	<i>Technisch adviseur</i>
L.H. Brink, Haren:	<i>2e secretaris</i>
W.O. Bakker, Harkstede:	<i>Lid</i>
R.J. Clevering, Eenrum:	<i>Lid</i>

De vier eerstgenoemden vormen het dagelijks bestuur.

Financiële steun:

Wat de financiële steun aan ons betreft, kan worden opgemerkt dat die van het Provinciaal bestuur van doorslaggevend belang is. Gewerkt werd op basis van het beleidsplan 1982-1986. Verder zijn wij erkentelijk voor de steun, die wij van gemeenten onder vinden, in het bijzonder van die gemeenten, waar wij een molen in bezit hebben. Wij prijzen ons gelukkig met het feit, dat wij bij het overnemen van een molen steeds bedachtzaam waren op het treffen van een regeling voor het zoveel mogelijk zeker stellen van een goede onderhoudstoestand van de desbetreffende molens. Dat die regeling in de praktijk goed werkt, blijkt uit het feit dat de instanties, die molens aan ons overdroegen, als ook de molenaars op die molens, tevens ingenomen zijn.

Voor nadere gegevens betreffende de inkomsten en uitgaven per molen verwijzen wij naar ons financieel verslag over 1986.

Samenwerking met de plaatselijke molenstichtingen:

In de provincie Groningen bestaan de volgende meer plaatselijk werkende molenstichtingen:

*De Slochter Molenstichting,
Molenstichting De Meeuw en Joeswert,
gemeente Ezinge,
Molenstichting Hinsingo en Omstreken
en
de Molenstichting Oldambt.*

Met alle stichtingen bestaat een goed contact. Vanuit de aan ons toegekende overkoepelende functie keerden wij op aanvraag bijdragen uit van gewoonlijk f 2000,- ter zake van actuele molenverbeteringen. Dit kan ook een particuliere molen betreffen.

Verhouding met diverse moleninstanties:

Onze twee vertegenwoordigers in de Provinciale Groninger Molencommissie maakten op 13 maart 1986 de laatste vergadering van die commissie mee. Het opheffen van de Provinciale Groninger Molencommissie past in de uitwerking van het vormen van een nieuwe structuur voor het molenbehoud in de provincie Groningen. Hieraan is in het voorgaande jaarverslag onder het kopje 'De Commissie Kruize' aandacht besteed. Voor het verloop van zaken in dit jaar verwijzen we naar hetgeen hier volgt onder de aanhef 'Stichting De Groninger Molen'.

We hadden meermalen contact met molen-eigenaren, bijv. wanneer het ging om

het aanstellen van vrijwillige molenaars.

De overdracht van een vijftal poldermolens door het Waterschap Westerkwartier - reeds in het vorige verslag aangekondigd - kreeg haar beslag op 23 december in het waterschapshuis te Brittil. De akte van overdracht, waarin in het belang van het jaarlijkse onderhoud bepalingen zijn opgenomen, werd bij onze notaris T.H. ten Have gepasseerd. Het gaat om de volgende molens; de nummering is die van het Groninger Molenboek:

3. *De Eolus* aan het Aduarderdiep + mulderswoning,
44. *De Westerhorner Watermolen* te Grijpskerk,
55. *De Zuidwendinger Watermolen* te Viervelaten,
57. *De Jonge Held* te Leegkerk + mulderswoning en
141. *De Zwakkenburger* te Niezijl.

De overdracht kon niet meer geschieden aan de Stichting Groninger Molenvrienden, omdat die kort tevoren (op 10 december) was opgegaan in de nieuwe Stichting De Groninger Molen.

Onze stichting zette haar samenwerking voort met de vereniging 'De Hollandsche Molen', waar het ging om het zo goed mogelijk in functie houden van de koren- en pelmolen *De Zwaluw* te Zuurdijk. Deze molen is eigendom van deze en bij ons in beheer. Helaas is *De Zwaluw* een zorgenkind wat het onderhoud betreft, vooral als gevolg van het feit dat de restauratie van 1978 ver beneden de maat is gebleken. Dit geldt o.a. voor de aankleding van de wieken. Wij gaan in dit verband na hoe - ook terwille van andere molens - tot duurzame oplossingen kan worden gekomen. Zeker is dat voor zelf-zwichtingskleppen een betere en ook wel dikkere kwaliteit multiplex kan worden gekozen als gewoonlijk geschiedt.

We volgen daarom ook met veel belangstelling het initiatief van molenaar E.D. Pot op de korenmolen *De Hoop* te Kropswolde, die voor de situatie kwam te staan dat de kleppen van de restau-

ratie van 1981 moesten worden vervangen. Hij koos voor nieuwe kleppen van kunststof; een experiment dat onze steun en aandacht heeft.

Op de 14e Nationale Molendag op 10 mei 1986 draaiden ongeveer 50 van de 82 Groninger windmolens. Zoals bekend draaien de vrijwillige molenaars gewoonlijk ook wel op andere weekenden, vooral op de eerste zaterdag van mei tot en met september. Laatstgenoemde dagen worden molendraai-zaterdagden genoemd; een initiatief van 'De Hollandsche Molen'.

In het voorgaande jaarverslag besteedden we aandacht aan de 'Commissie-Maks'. Op basis van het rapport van die commissie wordt gewerkt aan een gezamenlijk beheersapparaat voor organisaties, die op het terrein van monumentenzorg in de provincie actief zijn.

De eerste fase is een gemeenschappelijke huisvesting voor - zoals het nu staat - de Groninger Borgenstichting, de Monumentenwacht Groningen, de Stichting Oude Groninger Kerken en onze stichting, waarvoor nu in de plaats is getreden de Stichting De Groninger Molen. De eerste fase is nog niet gerealiseerd; ook wordt nog gewerkt aan de statuten voor de overkoepelende organisatie.

De vergaderingen werden gewoonlijk bijgewoond door de heer B. Jongsma, later tevens door mevrouw Ina Martens. Bij het geregelde overleg met de gedeputeerde B.S. Wilpstra of met de afdeling Welzijn van de Provinciale Griffie werden we onder meer ingeschakeld terzake van de besteding van een onverwachte subsidiebron. Gedeputeerde Wilpstra had namelijk met succes bij de Europese Economische Gemeenschap aangeklopt. Via het Europees Sociaal Fonds werd - zo luidde het bericht aanvankelijk - f 500.000,- beschikbaar gesteld voor het 'Behoud Vakbekwaamheid Molenmakerij'. Hierbij werd uitgegaan van (bij)scholing van molenmakersknechten, die ten hoogste 25 jaar zijn.

De aanvankelijke hoop van ons, dat we onverwacht zouden kunnen komen tot restauratie van de eerder genoemde

poldermolen *De Zwakkenburger* (mede door zijn kleinschaligheid in dit verband een gunstig object), moesten we laten varen toen dit bedrag later twee ton bleek te zijn. In die situatie kwam de aktie enkele molens in de gemeenten Winschoten en Slochteren ten goede. Twee Groninger molenmakerijen, die aan de gestelde voorwaarden voldeden, voerden daar groot onderhoud uit.

Op 1 oktober 1986 organiseerden Ge-deputeerde Staten een provinciale monumentendag te Appingedam. Wij behoorden tot de 19 deelnemende organisaties op het terrein van monumentenzorg en toerisme.

In vergelijkbaar verband namen we deel aan de totstandkoming van het 'Maatregelenplan Cultuurhistorisch Erfgoed en Toerisme in de provincie Groningen'. Dit is de naam van het rapport van het Adviesbureau van de Nederlandse Heidemij, dat daartoe opdracht had ontvangen van het Provinciaal Bestuur van Groningen.

Een teleurstellende ervaring, soortgelijk aan die van de hiervoren genoemde *Zwakkenburger*, deden we op met de *Zuidwendinger Watermolen* (55). In het verslagjaar kwam het er (nog?) niet van deze molen met een speciale subsidie in het kader van de nieuwe ringweg rond de stad Groningen te restaureren.

Onze stichting vervolgde haar inbreng in het bestuurscommissie voor de korenmolens *Fortuna* te Noordhorn (140) en *Eber* te Ennumatil (139).

Onze afgevaardigde B. Jongsma werd voor een nieuwe periode van vier jaar herbenoemd. Die periode valt samen met die van het nieuw gevormde gemeentebestuur van Zuidhorn.

Onze stichting is een van de instellingen, die het Samenwerkingsverband Lauwerszee vormen. De voorzitter is daarbij onze contactpersoon. Uiteraard zijn onze molens nabij het Lauwersmeergebied in ruime zin (*De Jonge Hendrik* te Den Andel (7), *De Onderneming* te Vierhuizen (123), *De Vier Winden* te Pieterburen (34) en *De Lelie* te Eenrum

(32)) uit toeristisch en landschappelijk oogpunt belangrijk en dus voor het Samenwerkingsverband van betekenis.

De bijeenkomst van Nederlandse moleninstanties, die door 'De Hollandsche Molen' jaarlijks wordt georganiseerd, werd op 30 oktober gehouden in Hoofddorp, de woonplaats van de heer A.J. de Koning, directeur van de vereniging 'De Hollandsche Molen'. De molencontactdag stond deze keer vooral in het teken van de viering van het 40-jarige ambtsjubileum van de heer De Koning. De bestuursleden T. de Jong en B. Jongsma waren daarbij onze afgevaardigden.

Ons bestuurslid L.H. Brink verzorgde met behulp van dia's en films diverse propagandistische molenavonden.

Aktiviteiten betreffende diverse molens:

a. Eigen molens

Het lijkt op zijn plaats ons molenbezit hier op een rijtje te zetten; de volgorde is de datum van aankoop:

20. Zaagmolen *Bovenrijke* te Ten Boer,
123. Korenmolen *De Onderneming* te Vierhuizen, onze lesmolen,
32. Korenmolen *De Lelie* te Eenrum, vrijwillig molenaar T. Baars,
34. Koren- en pelmolen *De Vier Winden* te Pieterburen, vrijwillig molenaar P. van Dijken,
122. Poldermolen *Goliath* + mulderswoning in de Eemspolder, vrijwillig molenaar momenteel nog vacature,
18. Koren- en pelmolen *Ceres* te Spijk, ambachtelijk molenaar R. Keizer,
7. Koren- en pelmolen *De Jonge Hendrik* te Den Andel, vrijwillig molenaars: aanvankelijk L. Kooistra, later H.F. de Haan.
3. Poldermolen *De Eolus* aan het Aduarderdiep + mulderswoning, watermulder B. Dijk,
44. *Westerhorner Watermolen* te Grijpskerk,

De mulderswoning van de fam. B. Dijk bij de poldermolen "De Eolus" aan het Aduarderdiep tijdens de omvangrijke renovatie.

Foto: B. Jongsma.

De voorzitter van het Waterschap Westerkwartier, de heer R. de Groot, feliciteert in het waterschapshuis te Brilt mevrouw Ina Martens met het in eigendom overnemen van de Westerkwartierse poldermolens met mulderswoningen.

Foto: B. Jongsma.

55. Zuidwendinger Watermolen te Vierverlaten,

57. Poldermolen De Jonge Held + mulderswoning te Leegkerk, watermulder P. van der Veen,

141. Poldermolen De Zwakkenburger te Niezijl.

Totaal 5 Koren(pel)molens, 1 zaagmolen, 6 poldermolens en 3 mulderswoningen. Aan alle molens werd onderhoud gepleegd of restauratiewerk uitgevoerd, behalve aan de nrs. 44, 55 en 141, die er geconserveerd bij staan. De onderstaande molens verdienen meer dan gewone aandacht.

20. Zaagmolen Bovenrijge te Ten Boer.

De tweede fase van de herbouw kon worden aangepakt, zodat de molen zich nu al met een stelling presenteert. Deze fase spitst zich meer toe op het ambachtelijke molenmakerswerk, waarvoor molenmaker J.D. Medendorp is ingeschakeld.

Verrassend was dat we alsnog een rijks-subsidie tot een maximum van f 184.000,- voor dit object kregen toegekend. Dit geschiedde nog met toepassing van de 'Tijdelijke Bijdrage-regeling Restauratie Monumenten'. Zoals bekend is per 1 januari 1986 de Rijkssubsidie-regeling Restauratie Monumenten (R.R.M.) in werking getreden. Op 11 oktober werd een open dag voor molenvrienden georganiseerd.

122. Goliath + mulderswoning in de Eemspolder.

De woning werd op het aardgasnet aangesloten. Onderhoudswerkzaamheden aan de woning komen vooral door eigen inbreng van plaatselijke molenvrienden tot stand.

7. De Jonge Hendrik te Den Andel.

De eerste fase tot het inhalen van de achterstand in de onderhoud is ingeluid. Die omvat ruim f 30.000,-. De vrijwillige molenaars deden - met medewerking van de gemeente Baflo - veel werk voor het netjes en opgeruimd maken in en om de molen.

3. De Eolus + mulderswoning.

Voor het aankleden van de tweede roede werd opdracht gegeven. Zoals eerder vermeld, willen we tot kwaliteitsvergelijking komen wat de duurzaamheid van zelfzwichtingskleppen betreft.

Mede dank zij een reparatie aan de lagering van de oude stalen vijzel bleef de molen bij voldoende wind op één aangeklede roede dapper zijn functie volharden, dit overeenkomstig de bepalingen bij de overdracht. Het waterschap laat de Franssummerpolder tevens bemalen door een nieuw geplaatst modern propellerpompje, waardoor het lelijke noodgemaal kon verdwijnen.

Wat de mulderswoning betreft, mag gesteld worden dat tenauwernood het onbewoond worden van het krot kon worden voorkomen. Dit zou in allerlei opzichten een zeer nadelige zaak zijn geweest. Het geduld en lijdzaamheid van het muldersechtpaar is niet voor niets geweest, want nog in het verslagjaar gaven wij aan aannemer H. Postema te Harkstede opdracht tot een veelomvattende renovatie en uitbreiding. Financieel kon hiervoor een basis worden gevonden, onder meer dank zij de 'bruidsschat' van het Waterschap Westerkwartier bij de overdracht.

44. De Westerhorner Watermolen te Grijskerk.

Aan het eind van het jaar kwam de restauratie van deze B.W.O.-molen financieel rond (begroting molenmakerij Dunning/Bremer f 217.972,30).

55. De Zuidwendinger Watermolen te Vierverlaten.

Voor deze molen verwijzen we naar pagina 15.

66. De Zwaluw te Zuurdijk.

Ook over deze molen, eigendom van 'De Hollandsche Molen' en bij ons in beheer, deden we in het voorgaande mededelingen.

Verder is vermeldenswaard, dat de vrijwillig molenaar Martin van Doornik en zijn vrouw De Zwaluw hebben geschilderd.

Tijdens de storm van 1 november 1986 werd één roede kaal geblazen.

b. Overige molens

Uiteraard zijn wij ook in het welzijn van niet-eigen molens geïnteresseerd. We meldden reeds dat wij op aanvraag ook financiële bijstand gaven, waar het ging om een grotere beurt. In het financieel jaarverslag blijkt dit nader. Overigens plaatsen wij bij de onderstaande molens enige aantekeningen.

21. De Langelandster Watermolen te Garmerwolde.

Eigenares Molenstichting Hunsingo en Omstreken.

Even verrassend als bij *Bovenrijke* kwam ook voor deze molen nog een rijks-subsidie los, eveneens met toepassing van de 'Tijdelijke Bijdrage-regeling Restauratie Monumenten'.

De eigenares gaf - ondanks een aanvankelijk financieringstekort - opdracht tot restauratie.

Wij kunnen naar tevredenheid vaststellen dat de conservering van 1983 zinvol is gebleken.

23. Olle Widae te Ten Post.

Eigenaar H.J. Doff. We troffen met de eigenaar een overeenkomst, dat wij jaarlijks onderhoud en conserveringsmaatregelen zullen verzorgen.

87. Wilhelmina te Noorderhoogebrug.

Eigenares Molenstichting Hunsingo en Omstreken.

De restauratie van 1981 heeft niet geleid tot een goed werkende en voorhands weinig onderhoud vragende molen. Integendeel, de eigenares en de vrijwillige molenaar dr. C. Pieck stonden voor talrijke problemen. Van rijkszijde werd geen medewerking voor een aanvullende restauratie verleend; de financiële problemen zijn dus ook niet gering. Getracht wordt om langs andere wegen middelen te verkrijgen. Interessant was daarbij een bijdrage (via onze stichting) van de heer H.K. Glas te Bussum. Hij stelde bij zijn zeventigste verjaardag geen cadeaus van zijn uitgebreide relaties op prijs, maar wel financiële bijdragen voor de *Wilhelmina*.

Wij steunen 'Hunsingo' ook metterdaad in haar streven.

121. De Jonge Jan te Uithuizen.

Eigenaar J. Smid. Dit was een van de laatste particuliere korenmolens met slechte perspectieven. Het bestuurslid R.J. Clevering bemiddelde tussen eigenaar en de gemeente Hefshuizen. Dit leidde tot aankoop van de molen met bijbehorende mulderswoning (een in stand gebleven sarrieshut) en ruim erf door de gemeente.

Romp van De Widae Meulen te Ten Boer.

Eigenaar J.R. Rubingh.

Voor gegevens over deze belangrijke molenromp, die op de monumentenlijst staat, verwijzen we naar de pagina's 80 en 81 van het Groninger Molenboek.

In samenwerking met de Monumentenwacht Groningen werd een inspectie naar de toestand van het muurwerk uitgevoerd. De bevinding was gunstig. Wij gaven het gemeentebestuur van Ten Boer in overweging dit object te plaatsen op de lijst van te restaureren monumenten.

Molenkantoor.

Ondanks de benedenmaatse huisvesting is er vaak levendigheid genoeg in het molenkantoor (dat tevens het kantoor is voor de Stichting Monumentenwacht Groningen) op de derde etage van het pand Sint-Walburgstraat 6 in Groningen. Aldaar stelt de Provincie ons ter beschikking een werkkamertje en een aangrenzende, mandelig vergaderzaaltje. Tot in het voorjaar was de technische en administratieve kracht, mevr. ing. H. van der Wal hier werkzaam. Zij aanvaardde echter de functie van stedenbouwkundige bij de gemeente Groningen.

In overleg met de Monumentenwacht en met het oog op de inpassing van personeel voor het op de pagina 14 bedoelde beheersapparaat, werd besloten een administratieve kracht aan te trekken. Aldus trad - na een gezamenlijke selectie - mevr. G. ten Broek op 1 maart 1986 bij ons en de Monumentenwacht in dienst. Haar voorganger was gedurende enige weken in de gelegenheid haar in te werken.

Vergaderingen.

Het bestuur hield zijn 56e tot en met 63e vergadering, die weer werden gehouden in de boerderij 'Huninga' van het bestuurslid R.J. Clevering. Gewoonlijk waren alle bestuursleden aanwezig; bovendien werden de laatste drie vergaderingen tevens bijgewoond door mevr. Ina Martens.

De landschappelijk fraai gelegen 'Huninga' neemt rechtlijnig een positie in tussen onze molens *De Lelie* te Eenrum en *De Vier Winden* te Pieterburen. Het was hier, dat op 10 december 1986 een gedenkwaardige en feestelijke vergadering werd gehouden, waarbij een 'molentaart' werd aangesneden. Niet zonder weemoed werd beseft, dat dit de laatste vergadering van de Stichting Groninger Molenvrienden was.

Aldus is dit ook ons laatste jaarverslag. Niettemin waren de positieve gevoelens overheersend. Immers ging onze opheffing gepaard met de oprichting van de Stichting De Groninger Molen. De zeven bestuursleden werden de oprichters van de nieuwe stichting, zoals ook uit de akte van onze notaris T.H. ten Have uit Middelstum blijkt.

Opheffing van de Stichting Groninger Molenvrienden; oprichting van de Stichting De Groninger Molen.

Uit het zojuist vermelde blijkt dus dat 10 december 1986 voor ons een sluitingsdatum betekende, zij het dat om praktische redenen voor sommige werkzaamheden het einde van het kalenderjaar werd aangehouden.

De aanloop tot de reorganisatie werd in het voorgaande jaarverslag onder 'Commissie Kruize' toegelicht. Uiteraard werd in onze vergaderingen de reorganisatie meermalen besproken. Wij hielden ons bezig met de doelstellingen van de nieuwe stichting. Ingrijpende besluiten werden soms genomen. O.a. werd bepaald dat de bezittingen aan de nieuwe stichting zouden overgaan. Toch werden de besluiten unaniem genomen.

Op 17 april 1986 vond in het Provinciehuis de oprichtingsvergadering plaats onder voorzitterschap van gedeputeerde drs. B.S. Wilpstra.

Opgeroepen waren daartoe onze stichting, de Vereniging Vrienden van de Groninger Molens, de plaatselijke molenstichtingen in de provincie, de Molenwerkgroep Oost-Groningen en moleneigenaren als gemeenten, waterschappen, particulieren en 'De Hollandse Molen'.

De opkomst was zeer bevredigend. Onder meer werd aandacht besteed aan de ontwerp-statuten en het concept-beleidsplan. De voorlopige vorming van een algemeen bestuur leverde geen moeilijkheden op.

Op 15 mei vond onder voorzitterschap van de heer R.J. Clevering een bijeenkomst plaats van het voorlopige dagelijks bestuur van de nieuwe stichting. Samen met een voorbereidingscommissie heeft de heer Clevering veel werk ten behoeve van de reorganisatie verricht. In deze vergadering werd unaniem besloten aan Gedep. Staten te verzoeken mevr. Ina Martens, reeds genoemd, als voorzitter te benoemen. Gedeputeerde Staten hadden bepaald dat zij die be-Mevr. Ina Martens heeft als voormalige gedeputeerde veel bestuurlijke ervaring. Doordat zij o.a. molenzaken in portefeuille had, was zij in de Groninger molenwereld bekend geworden door haar zeer positieve en enthousiaste instelling.

Bij brief dd. 1 oktober kon zij aan de desbetreffenden hun benoeming tot bestuurslid van de nieuwe stichting bevestigen. De adressenlijst vermeldt een dagelijks bestuur met voorzitter mevr. Ina Martens en secretaris de heer R. Mantingh. Verder zijn vier commissies ingesteld:

1. Commissie Eigen Molenbezit,
2. Propaganda-Commissie,
3. Commissie B.W.O. en
4. Commissie Molenbehoud Algemeen.

De vroegere bestuursleden van de Stichting Groninger Molenvrienden vinden zich voor een deel weer terug in eerstgenoemde commissie.

Aan uitbreiding van het algemeen bestuur wordt nog gewerkt. De nieuwe stichting werd bij de Kamer van Koophandel ingeschreven onder nr. S 011111.

Samenvattend met de komst van talrijke nieuwe mensen in de Groninger molenwereld trok zich één persoon op grond van zijn leeftijd terug: de hiervoor meermalen genoemde heer R.J. Clevering. Ook nam hij op 11 november 1986 afscheid van de Molenstichting Hunsingo en Omstreken, waarvan hij vanaf de oprichting 15 jaar voorzitter is geweest.

De Vereniging Vrienden van de Groninger Molens.

Overeenkomstig de statuten van de Stichting Groninger Molenvrienden kon opheffing alleen geschieden met goedkeuring van genoemde vereniging. Die opheffing en de oprichting van de nieuwe stichting waren dan ook het belangrijkste onderwerp op de najaarsvergadering van 6 november 1986 te Winsum. Het onderwerp was tevoren toegelicht in 'De Zelfzwichter', het kwartaal-tijdschrift van de vereniging en de stichting. Bovendien was aan de agenda een toelichting gevoegd. Met bijna de volledige instemming van de vele opgekomen molenvrienden werd een positief besluit genomen. Op die avond gaf ook het bestuurslid J. van Dijk een mondelinge toelichting met historische bijzonderheden, waarvan wij in de volgende paragraaf gebruik maken.

Stichting Groninger Molenvrienden 1977-1986; een stukje Groninger molen-geschiedenis.

De oprichting van de Vereniging Vrienden van de Groninger Molens vond plaats op 4 oktober 1973. Die vereniging kocht één molen aan: de nu in wederopbouw zijnde zaagmolen *Bovenrijge*.

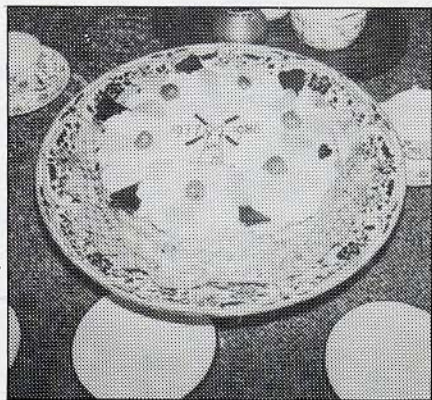
Op 14 juli 1977 werd de oprichting van de Stichting Groninger Molenvrienden een feit; die stichting kwam uit de vereniging voort. Aanvankelijk waren de bestuursleden dezelfde als van de vereniging.

Bij de oprichting werd bewust niet gekozen voor een benaming als bijv. De Groninger Molen, omdat die wel eens zou kunnen worden toebedeeld aan een nieuwe stichting van wat ruimere opzet. Deze profetie is nu bewaarheid.

Op 19 oktober 1978 kwam de stichting in het bezit van een tweede molen: *De Ondermeeming* te Vierhuizen, de tegenwoordige lesmolen voor de opleiding van vrijwillige molenaars. Daarna volgden er nog tien molens.

Op 12 maart 1981 werden de statuten gewijzigd. Dat hield verband met de 'paraplu-functie' (aankoop-beleid over de gehele provincie). De invloed van de vereniging werd geringer. De Molenstichting Hunsingo e.o. en de Slochter Molenstichting kregen vertegenwoordiging in het bestuur van de stichting.

Toen de eerste secretaris van de stichting per 1 januari 1984 als provinciaal ambtenaar van de VUT-regeling gebruik maakte, dreigde een hoop service van de zijde van de provincie verloren te gaan. Gelukkig werd hiervoor van de zijde van het provinciaal bestuur begrip getoond, hetgeen leidde tot de instelling van het molenkantoor. Als de aanbevelingen van de 'Commissie Kruize' worden verwezenlijkt, zal de

Deze mooie 'molentaart' moest eraan geloven bij de officiële oprichting van de Stichting De Groninger Molen, tevens opheffing van de Stichting Groninger Molenvrienden.

De heer T. de Jong tekent onder het toezicht van notaris T.H. ten Have uit Middelstum de oprichtingsakte van de nieuwe Stichting De Groninger Molen.

Foto: B. Jongsma.

personeelssterkte van het kantoor worden opgevoerd, wellicht ook met een halve technische kracht. Een vermeerdering van het werk vloeit ook voort uit de opheffing van de Provinciale Groninger Molencommissie, die op 13 maart 1986 haar laatste vergadering hield.

Nu - begin 1987 - staan we dus aan het begin van de geschiedenis van een nieuwe Groninger molenstichting, waarin we vele molenvrienden aantreffen. Naar we mogen verwachten zal de Stichting De Groninger Molen veel werk doen in het belang van de Groninger windmolens.

MOLENNIEUWS

De nummers bij deze molennieuwtjes verwijzen naar de molennummers in de tweede druk van het Groninger Molenboek 1981.

9, 10, 12 en 21. Poldermolens van de Molenstichting Hunsingo e.o.

Deze molenstichting kent een aantal dynamische veranderingen binnen de bezetting van haar molens. Probeert u het eens te volgen:

Allereerst verhuist de heer H. Noot wegens een privé-verhuizing van de molen *Zilvermew* te Onderdendam (10) naar de *Krimstermolen* te Zuidwolde (9). Hij heeft tevens aangeboden door te stromen (leuke beeldspraak trouwens) naar de *Langelandster Watermolen* te Garmerwolde (21), als deze eind 1987 wordt opgeleverd.

Mevr. E.H. Laan neemt afscheid als molenares van 't Witte Lam te Zuidwolde (12). De heer L. Kooistra, oorspronkelijk via mevr. Laan geïntroduceerd en een blauwe maandag gewerkt te hebben bij de heer J. van Dijk, verhuist van de *Krimstermolen* naar 't Witte Lam. De heer G. Koster, oorspronkelijk zittende hebbende op nr. 12, verplaatst zijn werkzaamheden grotendeels naar de *Krimstermolen*.

De heren Van Dijk (nr. 9) en Zuidhof (nr. 10) doen pogingen zich buiten deze wervelstorm te houden.

En, ergens halverwege, heeft u het juist gelezen: de *Langelandster Watermolen* te Garmerwolde wordt inmiddels onderhanden genomen door de molenaars-firma Dunning/Bremer te Adorp. Zit alles mee, dan zien we deze molen eind 1987 weer met de vertrouwde zelfzwichting draaien.

22. Korenmolen *Windlust* te Overschild.

In december is een nieuwe tweede roede (fabrikaat Buurma te Oudeschans) gestoken, waarmee deze molen nu weer met nieuwe zelfzwichting kan gaan malen. Eveneens is in het kader van het werkgelegenheidsproject Behoud Vakbekwaamheid Molenaar een nieuwe korte spruit en een nieuwe penbalk geplaatst en is het kleedhout van de kap vervangen. Aannemer Teeninga uit Sauwerd heeft een aanvang gemaakt met het opnieuw voegen van al het muurwerk. Deze molen is in eigendom van de Slochter Molienstichting.

38. Koren- en pelmolen te Ganzedijk (Finsterwolde).

Na een voorbereiding van vele jaren is nu dan de opdracht verstrekt voor de algehele restauratie van deze molen (zie foto).

83. Koren- en pelmolen *De Noordstar* te Noordbroek.

De restauratie van deze molen laat nog even op zich wachten. De restauratieplannen zijn opgenomen op de reservelijst 1987 voor de versnelde uitvoering van de Herinrichting Oost-Groningen en de Gronings-Drentse Veenkoloniën. De eigenaar, de heer D.B. Overdijk, verwacht dat de molen in 1988 hersteld kan worden.

92. Koren- en pelmolen *De Onrust* te Oude Pekela.

Deze molen wordt dit jaar voorzien van een nieuwe stelling. Ook wordt een koppel blauwe maalstenen vervangen.

93. Poldermolen *Westerse Watermolen* te Nieuw-Scheemda.

In de werkplaats van molenaarsbedrijf Roemeling en Molema te Scheemda wordt momenteel gewerkt aan een nieuwe houten vijzel voor deze B.W.O.-molen. Het is de moeite waard om eens te zien hoe zo'n vijzel wordt gemaakt!

97. Korenmolen *Stel's Meulen* te Harkstede.

Door de Fa. Van Hees uit Geldern (Dld.) is een nieuw koppel kunststenen geleverd met een diameter van 1,50 m, dus een 17-der. Zij worden uitsluitend toegepast voor het malen van tarwe. Vrijwillig molenaar J.B. Janssens mocht deze molen gaan schilderen. Al met al weer belangrijke verbeteringen aan deze molen, die een goed seizoen tegemoet kan zien.

De koren- en pelmolen van Ganzedijk in de gemeente Finsterwolde, gefotografeerd in maart 1984. Deze vervallen molen, die gerestaureerd zal worden, heeft voor Groningen afwijkende kenmerken: vang met korte sabelijzer, een sleepluiwerk en lange spruit vóór het bovenwiel. Foto: M.E. van Doornik.

98. Korenmolen *Entreprise* te Kolham.

Er is al eerder melding gemaakt van werkzaamheden aan het hekwerk van het gevlucht van deze grote en hoge molen. Gebleken is dat de Fa. Doornbosch uit Adorp inmiddels al het hekwerk heeft moeten vernieuwen. 't Spul hing er nog maar ± 10 jaar, meer het blijkt vaker voor te komen, dat je dan al aan vernieuwing toe bent, volgens een woordvoerder van vereniging 'De Hollandsche Molen'. Men heeft nu hout gebruikt met de prozaische naam bankirai.

109, 111 en 113. De drie poldermolens te Slochteren.

De al eerder genoemde vrijwilliger Janssens heeft aan de drie poldermolens *Fraeylemamolen* (109), *Grootepoldermolen* (111) en *De Ruiten* (113) het schilderswerk eveneens grotendeels uitgevoerd.

Alle genoemde voorzieningen aan de zes molens van de Slochter Molenstichting worden mogelijk gemaakt door ruim één ton subsidie van de Provincie Groningen, met hulp van het Europees Sociaal Fonds.

126. Standerdmolen te Ter Haar.

Deze standerdmolen is inmiddels nagenoeg gerestaureerd. De nieuwe vrijwillige molenaar H. Bossen hoopt, dat de molen binnenkort kan malen.

127. Poldermolen te Wedderbergen.

De molen wordt nog dit jaar gerestaureerd door het molenmakersbedrijf Roemeling en Molema uit Scheemda. Hierbij krijgt de molen een nieuw gevlucht, een nieuwe staart, nieuwe schoren en nieuw riet op het achtkant.

Na de restauratie zal de molen door het Waterschap Reiderzijlvest worden overgedragen aan de gemeente Bellingwedde.

130. Koren- en pelmolen *Berg* te Winschoten.

Met subsidie uit het Europees Sociaal Fonds heeft de molen nieuw hekwerk, kleppen en een lange spruit gekregen. De werkzaamheden werden uitgevoerd door leerling-molenmakers onder leiding van een leermeester van het molenmakersbedrijf Roemeling en Molema uit Scheemda.

JAARVERGADERING 12 MAART 1987 VERENIGING

VRIENDEN VAN DE GRONINGER MOLENS

door H. Berends.

op 12 maart 1987 in de Groningenhall van de Veemarktcomplex aan de Sontweg 7 te Groningen.

Voorzitter T. de Jong kon een honderdtal leden welkom heten op deze jaarvergadering in de grote zaal van de Groningenhall.

Molenbezit

In het openingswoord deelde de voorzitter mede, dat de vereniging weer een molen in haar bezit heeft gekregen. Het betreft hier geen typische Hollandse molen, zoals destijds het houtzaagmolentje te Bovenrijge, maar een Amerikaanse windmotor. Deze ijzeren molen heeft tussen Ten Boer en Ten Post gestaan en ligt thans in onderdelen opgeslagen op herbouw te wachten. U kunt hem zien op de foto op pag. 31 in 'De Zelfzwichter' 1/86. De vereniging heeft op dit moment daar de financiële middelen niet voor. Subsidie-mogelijkheden en middelen zijn nog niet beschikbaar.

'De Zelfzwichter'

Er is een onderzoek gaande om de kosten van 'De Zelfzwichter' te verlagen door middel van het opnemen van bijv. advertenties. Dit is al eens eerder ter sprake geweest op de jaarvergadering van 29 maart 1984. Toen stemde een meerderheid van de leden tegen het opnemen van advertenties in 'De Zelfzwichter' en voor een contributieverhoging van f 5,- waarmee het contributiebedrag van f 15,- (na 10 jaar) werd verhoogd tot f 20,-.

Bovenrijge

Op donderdag 7 mei 1987 zal, indien alles meezit, het achtkant en de kap

Voorzitter T. de Jong spreekt de aanwezigen in de zaal toe tijdens de jaarvergadering van 12 maart j.l. in de Groningenhall. Foto: M.E. van Doornik.

op de zaagmolen *Bovenrijge* te Ten Boer geplaatst worden.

Op zaterdag 9 mei (de Nationale Molen-dag) zal deze molen voor de tweede maal voor bezichtiging worden open-gesteld. Eind september moet de molen maalvaardig zijn opgeleverd, dus met werkende zaagmaan en maalstoel.

De Langelandster Watermolen

Door molenmakerij Dunning/Bremer wordt op dit moment druk gewerkt aan het herstel van deze fraaie poldermolen. Het was het bestuur eveneens ter ore gekomen, dat de standerdmolen van Ter Haar reeds gedraaid heeft. Hij is echter nog niet maalvaardig.

Notulen

Na deze mededelingen, waaronder tevens enige berichten van verhuidering waren, las de tweede secretaris L.H. Brink de notulen voor van de gehouden najaarsvergadering te Winsum op 6 november 1986. Door zijn wijze van vastlegging konden de aanwezigen deze vergadering nog eens meebeleven. Het jaarverslag werd eveneens door hem voorgelezen. De eerste secretaris

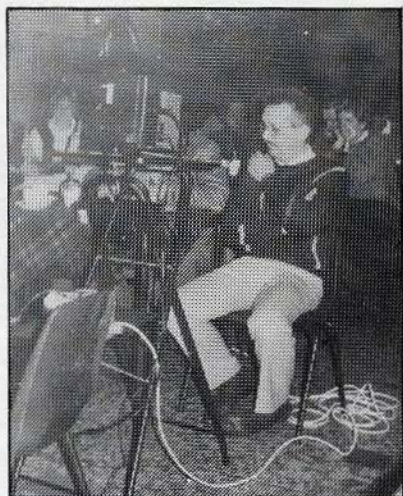
C.E. van der Horst moest wegens een gebroken been verstek laten gaan.

Het verslag van de kascommissie (de heren Groot en Leutscher) had een gunstige afloop voor onze penning-meester. De begroting toonde gelukkig niet al teveel verschil met de werke-lijke uitgaven. Wel werd het bestuur geadviseerd de inkomsten en uitgaven in het komende jaar goed in het oog te houden.

Bestuursverkiezingen

Doordat er geen tegen-kandidaten voor een bestuursfunctie door de vergadering waren aangemeld, werd bij acclamatie mev. M. Heidema uit Scheemda gekozen en de heer F. Graeler uit Zuidhorn herkozen in het bestuur. Door de voor-zitter werd het scheidende bestuurslid mev. E.H. Laan-Berghuis bedankt namens alle leden voor de jarenlange inzet voor onze vereniging.

In de pauze brengt de heer C. Pieck kleurenposters van zijn molen aan de man voor f 5,- per stuk, ten bate van zijn korenmolen *Wilhelmina* te Noorder-hogbrug.

De Limburgse molenliefhebber Van der Bruggen uit Heerlen bij zijn filmprojektor. Foto: M.E. van Doornik.

Filmvertoning

Na de pauze volgt er een film, welke ongeveer anderhalf uur duurde. Deze 8 mm-film met geluid werd geheel door de heer Jos van der Bruggen uit Heerlen, vrijwilliger op de beltmolen *Van Tienhovenmolen* te Wolfshuis-Bemelen, gemaakt.

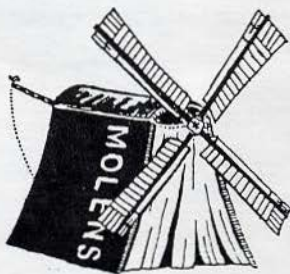
Deze op en top Limburgse molenliefhebber volgde zeer minutieus de restauratie, eigenlijk herbouw van de belt-koren-molen *De Grauwe Beer* te Beesel. Oorspronkelijk stond deze molen als houtzaagmolen van 1604 tot 1891 in Zaandam. Nu staat ze prachtig aan de oevers van de Maas in de buurt van Beesel (L.). Molenmaker H. Beijck uit Afferden begon in 1982 met de werkzaamheden. Op 7 mei 1983 kon de molen voor het eerst deelnemen aan de Nationale Molendag. Weliswaar nog zonder zeilen en voorzomers. Op zaterdag 8 oktober 1983 vond de officiële opening plaats. Eigenaar Joop Derckx verwelkomde o.a. de pastoor, welke in een rondgang om de molen, deze zegende.

Na de rondvraag was het bijna 11 uur, toen de voorzitter alle aanwezigen een goede thuisreis toewenste.

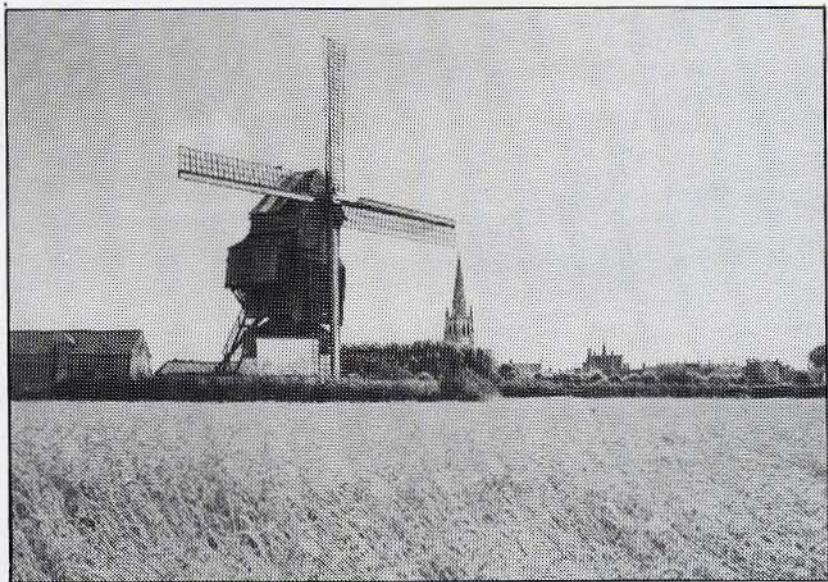
OVER EEN MOLEN-VERZAMELING

● 1. In het Vlaamse tijdschrift 'Bachten de Kupe', 28e jaargang, nr. 4 (juli/aug. 1986) verscheen deel 4 over de Noordfranse molens. De schrijver John Verpaalen behandelt in dit artikel de molens in Hondshoote, een tweetal standerdmolens en een ronde stenen stellingmolen, e.e.a. met illustraties.

Het tijdschrift is verkrijgbaar bij de Vereniging voor Natuurbehoud, Vincentiusstraat 7, 4701 LM Roosendaal (NL) en de prijs is f 5,60 excl. porto. Het laatste en 5e deel van deze serie zal in één der komende nummers gaan verschijnen. Wij houden u daarvan op de hoogte. (zie foto)

● 2. Onze zuiderburen blijven actief, want ook uit de provincie Luik ontvingen wij een speciaal Molennummer van het tijdschrift 'Ons Landens Erfdeel', een uitgave van de Geschied- en Heemkundige Kring van Landen. Kwarto formaat, gedrukt in offset, 128 pagina's, geïllustreerd. Met beschrijvingen van de bestaande en verdwenen water(rad)molens. Een gedegen en interessant nummer.

Eén van de standaardmolens van Hondshoote in Noord-Frankrijk. Fraai gelegen temidden van de korenvelden. Momenteel in restauratie.

Ansichtkaart, archief M.E. van Doornik.

Verkrijgbaar door overmaking van B.fr. 200,- (ca. f 10,90) op girorekening 001-0367073-04 t.n.v. G.H.K. Landen (België), met vermelding van 'Molennummer'.

● 3. 'Op Hoop van Beter' 1986 is een fotoboekje van de restauratie van de molenromp te Ingen (Gld.) tot volwaardige ronde stenen stellingmolen. Niet minder dan 18 jaar is men bezig geweest tot dit schitterende resultaat te komen. De prijs van het boekje is f 10,- en het is verkrijgbaar door overmaking van dit bedrag op giro nr. 88.23.76 onder vermelding van 'Boekje Op Hoop van Beter' en ten name van de Stichting Vrienden van de Ingense molen te Ingen.

● 4. In mei 1986 verdween door sloop de overgebleven stenen romp van de molen *Het Fortuin* in Breda. Deze molen had een lange en bewogen geschiedenis achter de rug. 350 jaar bedrijf en techniek van watergetijdemolen tot windmolen en stoommaalderij. Dit alles wordt boeiend beschreven door H. Muntjerwerff in een artikel van bijna 70 pag's met ill. in het Jaarboek van de Geschied- en Oudheidkundige Kring van Stad en Lande van Breda 'De Oranjeboom', deel XXXVIII 1985. U kunt dit jaarboekje aanvragen bij genoemde Kring, p/a Stadserf 2, 4811 XS Breda. De prijs is f 35,50 (incl. portokosten).

● 5. Voor f 4,20 (incl. porto) kwamen wij in het bezit van een gestencilde brochure, geschreven door Robbert Verkerk met als titel 'Molens en Molenrestanten in het Land van Cuijk'. Een korte beschrijving en historie van 21 molens en voormalige molens in dit gebied. 8 pag's. Verkrijgbaar door overschrijving van genoemd bedrag op bankrek.nr. 11.05.56.194 t.n.v. Vereniging Molenvrienden Land van Cuijk te Cuijk o.v.v. 'Molens en restanten'.

- 6. Via Gysbers & Van Loon uit Arnhem ontvingen wij 'Windmills in Hertfordshire' van Arthur C. Smith, een A 4 uitgave, geniet in omslag, 43 pag's en geïllustreerd in zw/w van molens en hun overblijfsels in deze Engelse graafschap. De prijs van dit boekje is f 22,80 franco huis.
- 7. 'Historische Molenvermeldingen in en om Antwerpen' is een boek in omslag, geschreven door G.K. Kockelberg. Het geeft een blik op de 1000-jarige geschiedenis van de Antwerpse molens. Het heeft 155 pag's en is volop geïll. Alle molens die ooit in en om deze stad hebben bestaan, worden behandeld en van de laatst overgeblevene zijn vaak héél oude opnamen bijgevoegd. Bij vóór-intekening betaalden wij f 39,- voor dit boek en wij kregen er bovendien een singletje bij met als titel: 'Molen van Toen' door de artiesten Luc Philips en Linda de Ridder. De afmetingen van dit geplastificeerde boek is 22 x 29 cm.
Wij wijzen er onze lezers op dat de prijs dus nà verschijnen hoger zal zijn.
- 8. In 'De Zelfzwichter' 3/86 schreven wij onder nr. 10 van deze rubriek over het boekje 'Molens in Nederland' van D.J. Braay. In aansluiting hierop kunnen wij nu mededelen, dat de Franse versie inmiddels ook is verschenen: 'Les moulins de la Hollande'. Zeer geschikt voor uw Frans-sprekende relaties! Prijs f 10,- franko door overmaking van dit bedrag op bankrek. 68.21.12.569 t.n.v. Klompenmakerij J. Kooijman te Landsmeer. Met vermelding Franse uitgave. Leden van 'De Hollandsche Molen' betalen f 9,- franko.
- 9. De Heemkundige Kring Fijnaart en Heijningen geeft een vierdelige serie uit over de verdwenen molens van Fijnaart. Deel I is zojuist verschenen 'De Windwatermolen aan de Mooie Keene 1802-1893', 56 pag's in omslag met schetsjes van landkaarten. oplage 250 stuks. Prijs f 5,- (excl.porto). In een nog kleinere oplage is ook het bestek van deze molen verkrijgbaar. De prijs hiervan is f 19,75 (eveneens excl.porto).
Het adres van de Kring is Oude Heijningsdijk 227 - 4794 AK Heijningen.
- 10. De korenmolen te 's-Heer Arendskerke (zie foto) is dringend aan restauratie toe. De gelijknamige stichting in deze plaats heeft om aan de benodigde gelden te komen, een brochure uitgegeven over de geschiedenis van deze molen met als titel: 'De molen *Nooit Gedacht* - 's-Heer Arendskerke'. Uitgave 1986, 28 pag's met zw/w illustraties. Prijs f 10,-. Bestellen bij De Stichting *Nooit Gedacht*, Lange Achterweg 11, 4458 AA 's-Heer Arendskerke.
- 11. 'Schiedams Molennieuws', het regelmatig verschijnende periodiek heeft in november 1986 (3e jrg. nr. 6) een speciaal nummer uitgegeven over de bekende hoge stenen walmolen *De Walvisch* te Schiedam. Het geeft een schat van gegevens over deze altijd in werking gebleven koren- en moutmolen, die behoort tot de hoogste molens van ons land. Mooie uitgave met veel foto's. Prijs per nummer f 5,75, abonnees f 10,- per jaar (2 nummers). Adres: Stichting De Schiedamse Molens, postbus 3182, 3101 ED Schiedam.
- 12. In het kader van De eeuw van de Beeldenstorm zijn in ons land een aantal belangrijke tentoonstellingen in diverse musea gehouden. Zo was er in 1986 in het Rotterdamse museum Boymans-Van Beuningen een expositie van gebruiksvoorwerpen uit een 16e-eeuwse boedelinventaris. Deze tentoonstelling werd aangekondigd als 'Huisraad van een molenaarsweduwe'. Een fraai uitgevoerde catalogus met dezelfde titel verscheen met daarin als inleiding de geschiedenis van een 16-eeuwse standerkorenmolen buiten de Hogewoerds-poort te Leiden met zijn molenaar Barent Lambrechtszoon. Verder veel afbeeldingen van de getoonde gebruiksvoorwerpen. De catalogus is 126 pag's dik en fraai geïllustreerd. Formaat 21 x 29 cm. Uitgave De Bataafsche Leeuw - Amsterdam, ISBN 90.670.7124.2 en de prijs is f 35,25.

De korenmolens "Nooit Gedacht" te 's-Heer Arendskerke (gem. Goes), op 26 juni 1983. Op de horizontale roede systeem Van Riet.

Foto: M.E. van Doornik.

NIEUWE VERENIGINGS-UITGAVE!

Het doet ons een genoegen onze lezers opmerkzaam te maken op de uitgave van een nieuwe serie

KLEUR-ANSICHTKAARTEN VAN GRONINGER WINDMOLENS.

De serie bestaat uit 12 stuks verschillende nog bestaande molens uit onze provincie.

De prijs bedraagt f 10,- per serie plus f 1,25 verzendkosten. U kunt deze aantrekkelijke foto's in uw bezit krijgen door overmaking van het totaalbedrag op ons giro-nummer 38.66.034 t.n.v. Ver. Vrienden v.d. Groninger Molens te Groningen o.v.v. serie kleurkaarten.

VRAAG EN AANBOD

Aangeboden (nieuw): boekje

DIE MUSEUMMÜHLE IN ST. JULIAN

door F.W. Weber, Otterbach 1985,

44 pagina's - geïllustreerd. Het gaat over de koren- en oliemolen aan de Glan in Rheinland-Pfalz, West-Duitsland. Prijs f 20,-.

En het charmante gekartonneerde boekje

MULDERSVERSJES

door P. Terlouw en D. v.d. Pol, Ede 1981,

32 pagina's met gekleurde tekeningetjes. Prijs f 8,50.

Te bevragen bij C.E. van der Horst - Langeweg 10 - Scheemda, telefoon 05957-1346.

NIEUWE LEDEN

S.H. Achterop

J. Bontsema

M. Fokkens

J.T. Gerkes

L.C.J. Hardus

G.A. Katsma

Assen

Harkstede

Ter Apel

Groningen

Noordlaren

Groningen

I.J. de Kramer

H. Postema

J.L. Stamhuis

J.C. van der Veen

J. Wester

Leidschendam

Harkstede

Loppersum

Amsterdam

Appingedam

ONS MOLENWINKELTJE

Onderstaande artikelen zijn bij onze vereniging op aanvraag verkrijgbaar. De prijzen gelden afgehaald bij de heer en mevrouw Dijk, Aduarderdiep 3, 9983 TG Den Ham (Gr.), telefoon 05903-1722.

Bij toezending moeten wij portokosten in rekening brengen. Aangezien deze kosten sterk afhankelijk zijn van het bestelde artikel, worden zij niet hier, maar alleen op de factuur vermeld.

MOLEN-ANSICHTKAARTEN (per serie 12 stuks, zwart/wit)

Serie A f 10,-

Serie B f 10,-

Serie C f 10,-

Serie D f 10,-

(Serie A is inmiddels heel schaars geworden, de rest is nog wel leverbaar).

THEELEPELTJES

Molenaafbeelding in diverse typen op steel f 3,-

Molenaafbeelding met draaibare wieken op
steel en molenaafbeelding in blad f 4,-

STICKERS

Met embleem Ver. Vrienden van de Groninger Molens f 1,-

Met afbeelding van een Groninger molen f 1,-

KLEURENPOSTERS

Molen "Hollands Welvaart" te Mensingeweer
staand formaat 40 x 60 cm. f 5,-

Molen "Wilhelmina" te Noorderhoogebrug
luchtfoto, liggend formaat 45 x 63 cm. f 5,-

De laatstgenoemde poster is uitsluitend verkrijgbaar bij de heer C. Pieck, Julianastraat 39, 9744 CB Groningen, telefoon 050-565658, giro 937236.

Verzendkosten per koker f 3,50, voor 2 posters f 4,-, voor 3 posters f 4,50 etc. Of af te halen op de molen "Wilhelmina".

KLEUREN-ANSICHTKAARTEN

Van diverse Groninger molens, 12 stuks f 12,-

MOLENBOUWTEKENINGEN voor schaalmodellen		SMEERMIDDELEN voor uw molen
Standerdmolen	f 10,-	Blokvet per 2½ kilo,
Wipmolen	f 10,-	zacht vet per 10 kilo.
Koren/poldermolen	f 10,-	Prijs per kilo f 3,50
Spinnemolentje	f 5,-	

BORDUURPATRONEN (met diverse molenaafbeeldingen) f 10,-

LESBRIEVEN OVER MOLENS (voor de jeugd) f 1,-

MOLENTEGELTJES en MOLENKAARSEN (Gouda) f 5,-

VERZILVERDE THEELEPELTJES met afbeeldingen van de molens:

"De Eolus" te Fransum, "De Lelie" te Eenrum, "De Vier Winden" te Pieterburen, "t Witte Lam" te Zuidwolde, "Wilhelmina" te Noordehoogebrug en "Windlust" te Zandweer. Te koop op deze molens f 9,- per stuk.

Van onze correspondent
EENRUM - Molenvriend R. J. Clevering uit Pie-
terburen is zaterdag in Amsterdam beloond met de
'oorkonde voor vernuft en volharding' van de Stichting
Molengiftenfonds. De Groninger werd in het
zonnetje gezet tijdens de jaarlijkse dag van de Hol-
landse molen van de Vereniging De Hollandse Mo-
len. Clevering staat al jaren op de bres voor met na-
me het Groninger molenbestand en woekt daarbij
vaak met de schaarse centen.
In 1977 nam hij het initiatief.

